

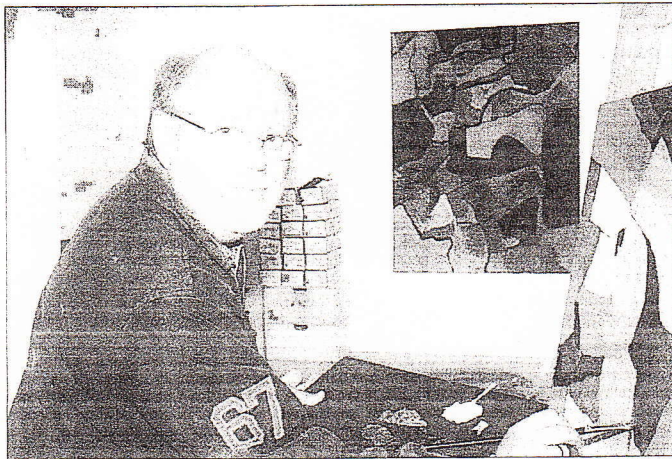
Kunstlicht

door Wil Scheltens

Jilt Groenendal:

"Ik probeer zo te schilderen dat mensen geraakt worden"

■ **Middelstum** - Vanaf 1989 woont beeldend kunstenaar Jilt Groenendal in Middelstum na een loopbaan in gemeentelijke dienst in het westen van het land. In 1995 studeerde hij af aan de Academie Minerva in Groningen. Exposities van zijn werk waren er vervolgens in Museumbakkerij Mendels in Middelstum (1996), De Noordelijke Kunsthof in Appingedam (1997), en Pictura en Forma Aktua in Groningen (1999 en 2000), ook maakte zijn werk vorig jaar deel uit van de kunstmanifestatie Kunstmonument Loppersum. Begin dit jaar exposeerde hij in De Lawei in Drachten. Jilt Groenendal is een autonoom abstract schilder, wiens werk niet onder te brengen is in een bepaalde kunststroming.

© Fred Reiffers

Dat Jilt Groenendal (Groningen, 1946) schildert is bij binnenkomst in zijn woning duidelijk: zijn schilderijen sieren de wanden en bovendien is voor wie zijn exposities bezocht heeft de stijl heel herkenbaar: abstracte composities van vormen en kleur. Dat het realistisch tekenen en schilderen hem ook prima afgaat tonen de foto's van zijn vroegere werk.

Groenendal: "Ik ben weliswaar geboren in Groningen, maar ben in Kantens opgegroeid, mijn ouders hadden daar een kapsalon. In Middelstum heb ik de mulo bezocht en daarna ben ik in Groningen naar de vakschool voor detailhandel gegaan. Maar ik heb nooit in die sector gewerkt. Toen ik eenentwintig was ben ik naar Den Haag vertrokken voor een administratieve baan bij de gemeente Den Haag. Daarna heb ik een opleiding voor gemeenteadministratie I en II gevolgd en ben ik op de secretarissen van verschillende gemeentes gaan werken, eerst in de gemeente Venhuizen bij Enkhuizen. Vervolgens ben ik mij in dienst van de gemeente Heerhugowaard gaan specialiseren in de Ruimtelijke Ordening, in Franeker deed ik Ruimtelijke Ordening en Stadsvernieuwing, en daarna ben ik naar Anna Paulowna gegaan." Op school tekende hij natuurlijk in agenda's en ook later behoorde kunst tot zijn interesses, maar in 1986 was hij bijzonder getroffen door een overzichtstentoonstelling van Jaap Nanninga (1904-1962) in Den Haag.

Groenendal: "Het zien van die tentoonstelling was voor mij het cruciale moment om te gaan schilderen. De kleurstelling, de Oosterse invloeden, de poëzie van Nanninga's werkspraak mij enorm aan. En ook de titels zoals 'Lhasa' en 'Bagdad' die hij gebruikte vond ik prachtig. Het was een sfeer, een bepaalde vorm van introverte schilderkunst, die mij beroerde. Daarna ben ik al vrij gauw naar Middelstum verhuisd om aan de Academie Minerva in Groningen te kunnen studeren."

KOFFIEMOLENS, GIETERS EN KANNEN

Aan zijn portrettekeningen en weergaven van de werkelijkheid kwam een einde. Op de Academie ontwikkelde hij de stijl die hem nu kenmerkt.

Groenendal: "Ik ben nu puur abstract bezig, ik probeer de reële dingen, het 'subject', te objectiveren, ofwel het materiaal te ontmaterialiseren. Dat gebeurt via mijn spiritualiteit of innerlijke ontplooiing. Zo probeer ik tot de kern van de zaak te komen. Het uiteindelijke resultaat is de reflectie van mijn leven, en de vormen en kleuren corresponderen op die manier met mijn eigen geest." Zijn voorstellingen beginnen met het rangschikken of stapelen van enkele oude voorwerpen zoals een aantal citruspersen, een paar oude koffiemolens, gieters en kannen; gezamenlijk staan ze garant voor verschillende vormen zoals cirkels, vierkanten en driehoeken.

Groenendal: "Dit is waar ik tegenwoordig gebruik van maak, ik heb bijvoorbeeld ook een periode louter gebruik gemaakt van wit geëmailleerde kannen en kommen. Ik schilder evenwel niet naar de natuur, maar probeer de essentie van de voorwerpen in hun ruimtelijke compositie weer te geven en deze te verbinden met vormen uit mijzelf. Zo ontstaat er een synthese tussen een binnen- en een buitenwereld. De theoretische basis van de wijze van schilderen vanuit een 'innerlijke noodzaak' is gelegd door Kandinsky (1866-1944) die onder meer zorgde voor een vormen- en kleurenlere. Hij gaf aan wat kleuren en vormen met elkaar kunnen doen zodat tot een zuivere abstractie gekomen kan worden. Hij bracht het geestelijke in de kunst."

EEN WAND VAN 16 SCHILDERIJEN

Het voorrang geven aan de spiritualiteit in de kunst herbergt het gevaar dat de schilder op een gegeven moment het gevoel krijgt de werkelijk uiteimere essentie weergegeven te hebben en nooit meer een kwast opneemt om te schilderen.

Groenendal schertsend: "Het laatste punt zou inderdaad Het Niets kunnen zijn, of De Leegte volgens het boeddhisme. Ik heb wel eens gedacht dat ik zover was en dan kun je er natuurlijk direct mee ophouden, maar ik vond het schilderen veel te mooi om mee op te houden en ben toen doorggegaan."

Als je zijn oeuvre in sneltreinvaart doorneemt zie

je enige veranderingen in zijn zeer eigen en persoonlijke stijl optreden.

Groenendal: "In elk geval zijn de kunstwerken abstracter, lichter en rijker van kleur geworden. De voorwerpen zijn veelal geheel niet meer herkenbaar. En op mijn laatste expositie dit voorjaar in De Lawei in Drachten waren zestien van mijn doeken vlak naast elkaar gehangen, zodat ze een hele wand in beslag namen, dat geeft een heel nieuw effect."

Over exposities en werklust heeft hij de laatste tijd niet te klagen gehad.

Groenendal: "Na de kunstmanifestatie Kunstmonument Loppersum in september vorig jaar heb ik eerst een paar maanden zitten tekenen. Vanaf december schilder ik weer en daar zet ik nu voorlopig een punt achter. Een van de schilderijen uit deze periode is *Landschap*, een kunstwerk dat een gevolg is van een serie schilderwerken en het begin is van een nieuwe serie. Voor een schilder als ik is het nodig dat hij even afstand neemt van zijn werk, dat hij kijkt wat hij gemaakt heeft en hoort wat andere mensen er van vinden. Een schilder moet zich op zijn werk bezinnen, zodat hij kan zien waar het heen gaat of nog beter: waar het heen moet."

CONTACT MET SAMENLEVING

Voor hobby's naast het schilderen gunt hij zich geen tijd. Groenendal: "Ik luister graag naar muziek, zowel klassieke muziek als popmuziek. Ik houd van U2, Bob Dylan en Leonard Cohen, maar heb eigenlijk gewoon de hele dag de radio aan. Ook beluister ik wel Oosterse muziek of een Russisch monnikenkoor. De tv heb ik 's avonds aan voor films of informatieve programma's, ik zie bijna alles dat met kunst te maken heeft. En ook als ik lees heeft het met mijn werk te maken, ik lees zelden romans, maar wel kunstboeken, bijvoorbeeld over de schilder Paul Klee (1879-1940) of over de Russische schilder Alexej Georgewitsch

Jawlensky (1864-1941). Het zijn vooral schilders die ik bewonder. Daarnaast lees ik graag boeken die met spiritualiteit te maken hebben."

Het wonen in Middelstum bevat hem uitstekend. Groenendal: "Ik voel me hier thuis, maar dat hoeft ook geen bevreemding te wekken, ik ben hier immers vlakbij opgegroeid. Bovendien ligt Middelstum dicht bij de stad Groningen, waar ik de galeries en tentoonstellingen kan bezoeken."

Over zijn eigen werk wil hij graag kwijt dat het hem gaat om het wezen van de abstractie en het autonoom gebruik van vorm en kleur.

Groenendal: "Dat is althans mijn streven, ik ben Jilt Groenendal, een solist, iemand die niet in een stijl te vangen is. Ik probeer met mijn werk mensen zodanig aan te spreken dat ze in hun ziel geraakt worden. Dat is voor mij het maatschappelijk functioneren van de schilderkunst; dat je als schilder door je werk contact hebt met de samenleving." Of zijn werken in de toekomst 'landschappelijker' worden, of de voorwerpen (nog) minder herkenbaar zullen zijn en of de kleurschakering anders wordt, daar is door hem nog geen zinnig woord over te zeggen.

Groenendal: "Hoe het zich verder ontwikkelt weet ik niet. Ik ben bezig geweest met abstract schilderen zonder eerst een soort stilleven van voorwerpen te rangschikken, maar dat had niet het gewenste resultaat. Het lijkt alsof mijn innerlijke vormenrijkdom het moet afleggen tegen de werkelijkheid. De voorwerpen geven mij blijkbare houvast door hun onderlinge spanning, contrast en ruimte, ze trekken mij naar een eindresultaat toe, dat ik zonder hen niet had bereikt. En verder heb ik voor de toekomst nog zo veel te onderzoeken; ik kan nog experimenteren met een ander palet, andere textuur en verschillende ondergronden, kortom, ik ben nog lang niet klaar. Maar heel belangrijk voor mij is dat ik zin in schilderen moet hebben, want zonder lol in je werk droog je gewoon op."

Landschap

Jilt Groenendal: "Dit schilderij heb ik dit jaar geschilderd met olieverf op doek. Ik heb het *Landschap* genoemd, maar het gaat om een innerlijk landschap, een landschap van de geest. *Landschap* is tot stand gekomen op dezelfde manier als al mijn andere werken: ik begin met een schets van een aantal voorwerpen, waarbij ik probeer de essentie weer te geven. Alles wat in de voorwerpen zit wat betreft vorm en functie tracht ik te veranderen, te deformeren, om te vormen, zodat de wezenlijke kern van de voorwerpen overblijft en de weergave daarvan wordt verbonden met vormen, vlakken en lijnen uit mijzelf. In dit proces wordt de afbeelding dus een verbeelding.

Vanuit de schets of voorstudie zet ik vervolgens het schilderij op: dit wordt de onderschildering. Daarna schilder ik hier overheen het uiteindelijke schilderij. Hier en daar kun je de onderschildering nog zien doordat ik de kleuren ervan er doorheen laat schemeren.

Na *Landschap* heb ik nog een paar werken gemaakt die er sterk op lijken, maar bij deze eerste had ik onmiddellijk het gevoel dat hij gelukt was.

Dit schilderij was plotseling het gevolg, het resultaat, iets nieuws, nadat ik voor mijn gevoel een andere serie uitputtend behandeld had. Anderen zien in mijn schilderijen vaak alleen maar vormen en kleuren, maar vergeten dat er wel degelijk een compositie van voorwerpen en een afbeelding daarvan aan ten grondslag ligt, die ik via de abstractie omvorm. En aangezien ik degene was die de abstractie verzorgde geeft het uiteindelijke resultaat een beeld van mijn innerlijk weer, van daar dat ik spreek over een innerlijk landschap.

De afmetingen van *Landschap* zijn 90x70 cm, het is nog niet verkocht en heeft nog geen plaats gekregen in het huis."